مەدىنىدە نازىل بولغان | سۈرە تەھرىم | 12 ئايەت

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِيُّ لِمَ تُحَرِّمُ مَآ أَحَلَّ ٱللَّهُ لَكَۖ تَبۡتَغِي مَرۡضَاتَ أَزۡوَٰجِكَۚ وَٱللَّهُ غَفُورٞ رَّحِيمٞ ﴿١﴾ قَدۡ
فَرَضَ ٱللَّهُ لَكُمۡ تَحِلَّةَ أَيۡمَٰنِكُمۡۚ وَٱللَّهُ مَوۡلَىٰكُمۡۖ وَهُوَ ٱلۡعَلِيمُ ٱلۡحَكِيمُ ﴿٢﴾ وَإِذۡ أَسَرَّ ٱلنَّبِيُّ إِلَىٰ بَعۡضِ
أَزۡوَٰجِهِۦ حَدِيثٗا فَلَمَّا نَبَّأَتۡ بِهِۦ وَأَظۡهَرَهُ ٱللَّهُ عَلَيۡهِ عَرَّفَ بَعۡضَهُۥ وَأَعۡرَضَ عَنۢ بَعۡضٖۖ فَلَمَّا نَبَّأَهَا
بِهِۦ قَالَتۡ مَنۡ أَنۢبَأَكَ هَٰذَاۖ قَالَ نَبَّأَنِيَ ٱلۡعَلِيمُ ٱلۡخَبِيرُ ﴿٣﴾ إِن تَتُوبَآ إِلَى ٱللَّهِ فَقَدۡ صَغَتۡ قُلُوبُكُمَاۖ
وَإِن تَظَٰهَرَا عَلَيۡهِ فَإِنَّ ٱللَّهَ هُوَ مَوۡلَىٰهُ وَجِبۡرِيلُ وَصَٰلِحُ ٱلۡمُؤۡمِنِينَۖ وَٱلۡمَلَٰٓئِكَةُ بَعۡدَ ذَٰلِكَ ظَهِيرٌ ﴿٤﴾
عَسَىٰ رَبُّهُۥٓ إِن طَلَّقَكُنَّ أَن يُبۡدِلَهُۥٓ أَزۡوَٰجًا خَيۡرٗا مِّنكُنَّ مُسۡلِمَٰتٖ مُّؤۡمِنَٰتٖ قَٰنِتَٰتٖ تَٰٓئِبَٰتٍ عَٰبِدَٰتٖ
سَٰٓئِحَٰتٖ ثَيِّبَٰتٖ وَأَبۡكَارٗا ﴿٥﴾

ناھايىتى شەپقەتلىك ۋە مېھرىبان اللہ نىڭ ئىسمى بىلەن باشلايمەن

ئى پەيغەمبەر! نېمە ئۈچۈن اللہ ساڭا ھالال قىلغان نەرسىنى ئاياللىرىڭنىڭ رازىلىقىنى تىلەش يۈزىسىدىن ھارام قىلىسەن، اللہ ناھايىتى مەغپىرەت قىلغۇچىدۇر، ناھايىتى مېھرىباندۇر[1]*. اللہ سىلەرگە (كەففارەت) بىلەن قەسەمىڭلاردىن چىقىشنى بەلگىلىدى، اللہ سىلەرنىڭ ئىگەڭلاردۇر، اللہ ھەر نەرسىنى بىلگۈچىدۇر، ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇر*[2]*. ئۆز ۋاقتىدا پەيغەمبەر ئاياللىرىدىن بىرىگە (يەنى ھەفسەگە) بىر سۆزنى يوشۇرۇن ئېيتقان ئىدى، ئۇ (يەنى ھەفسە) ئۇنى (ئائىشەگە) ئېيتىپ قويغان، اللہ بولسا سىرنىڭ ئاشكارىلانغانلىقىنى (پەيغەمبەرگە) بىلدۈرگەن چاغدا، ئۇ (يەنى پەيغەمبەر) ئۇنىڭغا (ھەفسەگە) ئۇ (يەنى ھەفسە) ئاشكارىلاپ قويغان سۆزلەرنىڭ بەزىسىنى ئېيتتى (يەنى يۈزىگە سالدى). بەزىسىنى ئېيتمىدى (يەنى يۈزىگە سالمىدى). پەيغەمبەر ئۇنىڭغا سىرنى ئاشكارىلاپ قويغانلىقىنى ئېيتقان چاغدا، ئۇ (يەنى ھەفسە): «بۇنى ساڭا كىم خەۋەر قىلدى؟» دېدى، پەيغەمبەر: «ماڭا (بۇنى) ھەممىنى بىلىپ تۇرغۇچى، ھەممىدىن تولۇق خەۋەردار اللہ خەۋەر قىلدى» دېدى*[3]*. ئەگەر (ئائىشە، ھەفسە) ئىككىڭلار اللہغا تەۋبە قىلساڭلار (ئۆزەڭلار ئۈچۈن ياخشىدۇر). سىلەرنىڭ دىلىڭلار (رەسۇلۇللاھقا ئىخلاس قىلىشتىن) بۇرۇلۇپ كەتتى، ئەگەر سىلەر (رەسۇلۇللاھ خوپ كۆرمەيدىغان ئىش ئۈستىدە) ئۇنىڭغا تاقابىل تۇرساڭلار، ئۇ چاغدا اللہ ئۇنىڭ مەدەتكارىدۇر جىبرىئىلمۇ ئۇنىڭ مەدەتكارىدۇر، مۆمىنلەرنىڭ*

www.munber.org

ياخشىلىرىمۇ ئۇنىڭ مەدەتكارىدۇر، ئۇلاردىن باشقا پەرىشتىلەرمۇ (ئۇنىڭغا) يۆلەنچۈكتۇر﴿4﴾. *ئەگەر ئۇ سىلەرنى قويۇۋەتسە، پەرۋەردىگارى سىلەرنىڭ ئورنۇڭلارغا، سىلەردىن ياخشى، (اللەنىڭ ۋە پەيغەمبەرنىڭ ئەمرىگە) بويسۇنغۇچى، (اللەغا ۋە پەيغەمبەرگە) ئىمان ئېيتقۇچى، ئىتائەت قىلغۇچى، گۇناھلاردىن تۆۋبە قىلغۇچى، ئىبادەت قىلغۇچى، روزا تۇتقۇچى چوكانلارنى ۋە قىزلارنى ئۇنىڭغا بېرىشى مۇمكىن*﴿5﴾.

پەيغەمبەرنىڭ ھالال نەرسىنى ھارام قىلغانلىقى ئۈچۈن ﷲ نىڭ تاپا قىلىشى، بۇ گۇناھنىڭ كەففارىتىنىڭ بايانى ۋە ئاياللارنىڭ پەيغەمبەرنى قىيىن ئەھۋالدا قالدۇرغانلىقى ئۈچۈن ئۇلارنى ئەدەپلەپ قويغانلىقى توغرىسىدا

ئىمام بۇخارى ئۇبەيد ئىبنى ئۇمەيردىن ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بەزى كۈنلىرى جەھشىنىڭ قىزى زەينەبنىڭ ئۆيىدە تۇراتتى ۋە ئۇ ئۆيىدە ھەسەل ئىچەتتى. مەن بىلەن ھەفسە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ ئىككىمىزدىن قايسىمىزنىڭ ئۆيىگە كىرسە ئۇنىڭغا مەن سەندىن مۇغفۇر[1] پۇرىقىنى سېزىۋاتىمەن، مۇغفۇر يېدىڭمۇ؟ دەپ سوراشقا كېلىشىۋالدۇق. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئىككىمىزدىن بىرىمىزنىڭ ئۆيىگە كىرگەندە ئۇ ئۇنىڭغا ھېلىقى گەپنى قىلدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ياق، بەلكى جەھشىنىڭ قىزى زەينەپنىڭ ئۆيىدە ھەسەل ئىچتىم. بۇنىڭدىن كېيىن ھەرگىز ھەسەل ئىچمەيمەن» دېدى. شۇنىڭ بىلەن ﴿**ئى پەيغەمبەر! نېمە ئۈچۈن اللە ساڭا ھالال قىلغان نەرسىنى ئاياللىرىڭنىڭ رازىلىقىنى تىلەش يۈزىسىدىن ھارام قىلىسەن، اللە ناھايىتى مەغپىرەت قىلغۇچىدۇر، ناھايىتى مېھرىباندۇر. اللە سىلەرگە (كەففارەت) بىلەن قەسەمڭلاردىن چىقىشنى بەلگىلىدى، اللە سىلەرنىڭ ئىگەڭلاردۇر، اللە ھەر نەرسىنى بىلگۈچىدۇر، ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇر. ئۆز ۋاقتىدا پەيغەمبەر ئاياللىرىدىن بىرىگە (يەنى ھەفسەگە) بىر سۆزنى يوشۇرۇن ئېيتقان ئىدى، ئۇ (يەنى ھەفسە) ئۇنى (ئائىشەگە) ئېيتىپ قويغان، اللە بولسا سىرنىڭ ئاشكارىلانغانلىقىنى (پەيغەمبەرگە) بىلدۈرگەن چاغدا، ئۇ (يەنى پەيغەمبەر) ئۇنىڭغا (ھەفسەگە) ئۇ (يەنى ھەفسە) ئاشكارىلاپ قويغان سۆزلەرنىڭ بەزىسىنى ئېيتتى (يەنى يۈزىگە سالدى). بەزىسىنى ئېيتمىدى (يەنى يۈزىگە سالمىدى). پەيغەمبەر ئۇنىڭغا سىرنى ئاشكارىلاپ قويغانلىقىنى ئېيتقان چاغدا، ئۇ (يەنى ھەفسە): «بۇنى ساڭا كىم خەۋەر قىلدى؟» دېدى، پەيغەمبەر: «ماڭا (بۇنى) ھەممىنى بىلىپ تۇرغۇچى، ھەممىدىن تولۇق خەۋەردار اللە خەۋەر قىلدى» دېدى. ئەگەر (ئائىشە، ھەفسە) ئىككىڭلار اللەغا تەۋبە قىلساڭلار (ئۆزەڭلار ئۈچۈن ياخشىدۇر). سىلەرنىڭ دىلىڭلار (رەسۇلۇللاھقا ئىخلاس قىلىشتىن) بۇرۇلۇپ كەتتى**﴾ دېگەن ئايەت نازىل بولدى.

﴿**ئۆز ۋاقتىدا پەيغەمبەر ئاياللىرىدىن بىرىگە (يەنى ھەفسەگە) بىر سۆزنى يوشۇرۇن ئېيتقان ئىدى**﴾ يەنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇ ئىككىسىنىڭ بىرىگە: «بەلكى ھەسەل ئىچتىم» دېگەن سۆزنى قىلغان ئىدى. ئىبراھىم ئىبنى مۇسا ھىشامدىن قىلغان رىۋايەتتە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «بۇنىڭدىن كېيىن ھەرگىز ھەسەل ئىچمەيمەن، ھەسەل ئىچمەسلىككە قەسەم ئىچتىم، سىز بۇنى ھېچكىمگە دېمەڭ» دېگەن سۆزنى يوشۇرۇن قىلغان ئىدى. بۇ ھەدىسنى ئىمام مۇسلىممۇ رىۋايەت قىلغان. ئىمام بۇخارى ئائىشەنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تاتلىق نەرسىلەرنى ۋە ھەسەلنى ياخشى كۆرەتتى. ئۇ دېگەر نامىزىنى ئوقۇپ بولغاندىن كېيىن ئاياللىرىدىن بىرىنىڭ يېنىدا بولاتتى. بىر كۈنى

[1] ئۆسۈملۈكتىن چىقىدىغان شىرنىلىك ۋە تاتلىق نەرسىدۇر.

www.munber.org

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆمەرنىڭ قىزى ھەفسەنىڭ قېشىغا كىرىپ كېتىپ، ئادەتتىكىدىن ئۇزاقراق ۋاقىت ھايال بولۇپ قالدى. مېنىڭ كۈندەشلىكىم تۇتتى. مەن بۇ ھەقتە سۈرۈشتە قىلدىم. ئەسلىدە ھەفسەنىڭ قەۋمىدىن بىر ئايال ئۇنىڭغا بىر قاچا ھەسەل ھەدىيە قىلغان بولۇپ، ھەفسە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا شۇ ھەسەلدىن بېرىپتۇ. مەن ئۆزەمگە: اللە نىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، بىز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا بىر ھىيلە ئىشلىتەيلى، دېدىم. ئاندىن زەمئەنىڭ قىزى سەۋدەگە: ئەگەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يېنىڭىزغا كىرسە، ئۇنىڭغا: مۇغفۇر يېدىڭمۇ؟ دەپ سوراڭ. ئۇ سىزگە: «ياق» دەيدۇ. سىز ئۇنىڭغا: ماڭا پۇرىغان بۇ پۇراق نېمىنىڭ پۇرىقى؟ دەڭ. ئۇ سىزگە «ھەفسە ماڭا ھەسەل بەردى» دەيدۇ. سىز ئۇنىڭغا: بۇ ھەسەلنى چىقارغان ھەرىلەر ئۇرفۇت[1] دەرىخىدىن شىرنە يىغىپتىكەندە؟ - دە، دەڭ. مەنمۇ ئۇنىڭغا شۇ سۆزلەرنى قىلىمەن. ئى سەفىيە سىزمۇ ئۇنىڭغا شۇ سۆزلەرنى قىلىڭ دەپ تاپىلىدىم. سەۋدە ماڭا: اللە نىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆيىنىڭ ئىشىكى ئالدىغا كېلىشى بىلەنلا سىز مېنى بۇيرۇغان سۆزلەرنى قىلىمەن، دەپ ۋەدە بەردى. شۇنداق قىلىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سەۋدەنىڭ يېنىغا كىرگەندە، ئۇ ئۇنىڭغا: ئى اللە نىڭ پەيغەمبىرى! مۇغفۇر يېدىڭمۇ؟ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ياق» دېدى. سەۋدە سېنىڭدىن كېلىۋاتقان بۇ پۇراق نېمىنىڭ پۇرىقى؟ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ھەفسە ماڭا ھەسەل بەردى» دېدى. سەۋدە ئۇ ھەسەلنى چىشقان ھەرىلەر ئۇرفۇت دەرىخىدىن شىرنە يىغىپتىكەندە - دە، دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مېنىڭ يېنىمغا كىرگەندە، مەنمۇ ئۇنىڭغا شۇنداق سۆزلەرنى قىلدىم. ئۇ سەفىيەنىڭ يېنىغا كىرگەندە، سەفىيەمۇ ئۇنىڭغا شۇنداق سۆزلەرنى قىلدى. كېيىن ئۇ ھەفسەنىڭ قېشىغا كىرگەندە، ھەفسە ئۇنىڭغا: ئى اللە نىڭ پەيغەمبىرى! ساڭا ھەسەل بېرەيمۇ؟ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «مېنىڭ ھەسەل ئىچكىم يوق» دېدى. سەۋدە: اللە نىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، بىز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى ھەسەل ئىچىشتىن مەھرۇم قىلدۇق، دېدى. مەن ئۇنىڭغا: جىم تۇرۇڭ، دېدىم. بۇ ھەدىسنى ئىمام مۇسلىم رىۋايەت قىلغان.

ئىمام مۇسلىمنىڭ رىۋايىتىدە ئائىشەنىڭ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆزىدىن بەت پۇراقنىڭ چىقىشىنى ئىنتايىن يامان كۆرەتتى، دېگەنلىكى رىۋايەت قىلىنغان. شۇنىڭ ئۈچۈن ئاياللار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا: مۇغفۇر يېدىڭمۇ؟ دېگەن. چۈنكى، مۇغفۇر پۇرىقى ئازراق غەلىتە بولغاچقا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «بەلكى ھەسەل ئىچتىم» دېگەندە ئاياللار بۇ ھەسەلنى يىغقان ھەسەل ھەرىلەرى مۇغفۇر دەرىخىدىن شىرنە يىغىپتىكەن - دە دېگەن.

بۇ ھەدىسنىڭ مەزمۇنىغا قارىغاندا، ھەسەل بەرگۈچى ئايال ھەفسىدۇر. بۇ ھەدىس ئۇرۋە ئارقىلىق ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن رىۋايەت قىلىنغان. ئىبراق ئىبنى جۇرەيج ئۇبەيد ئىبنى ئۇمەير ئارقىلىق ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن رىۋايەت قىلغان ھەدىسكە ئاساسلانغاندا، ھەسەل بەرگۈچى ئايال جەھشىنىڭ قىز زەينەبتۇر. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا شۇنداق سۆزلەرنى قىلىشقا ۋە ئۇنىڭغا تاقابىل تۇرۇشقا كېلىشىۋالغان ئاياللار ئائىشە بىلەن ھەفسە ئىككىسىدۇر. بەزىلەر: بۇ ۋەقە ئىككى قېتىم يۈز بەرگەن، دەپ قارايدۇ. بۇنداق بولۇشى ئېھتىمالدىن ئانچە يىراق ئەمەس. ئۇ ئىككى ۋەقەلىك بۇ ئايەتنىڭ نازىل بولۇشىغا سەۋەب بولغان دېگەن قاراشمۇ تازا توغرا ئەمەس. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا تاقابىل تۇرماقچى بولغان بۇ ئىككى ئايالنىڭ ئائىشە ۋە ھەفسە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمالار ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىدىغان ھەدىسلەردىن بىرى ئىمام ئەھمەد رىۋايەت قىلغان تۆۋەندىكى ھەدىستۇر. ئىبنى ئابباس مۇنداق دەيدۇ: مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئاياللىرىدىن اللە تائالا ﴿ئەگەر (ئائىشە، ھەفسە) ئىككىڭلار اللەغا تەۋبە

[1] ئۇرفۇت — مۇغفۇر چىقىدىغان دەرەختۇر.

www.munber.org

قىلساڭلار (ئۆزەڭلار ئۈچۈن ياخشىدۇر). سىلەرنىڭ دىلىڭلار (رەسۇلۇللاغا ئىخلاس قىلىشتىن) بۇرۇلۇپ كەتتى﴾ دېگەن ئايەتتە تىلغا ئالغان بۇ ئىككى ئايال ھەققىدە ئۆمەردىن سوراشنى ئويلاپ يۈرەتتىم. ئاخىرى ئۆمەر ھەجگە باردى، مەنمۇ ئۇنىڭ بىلەن ھەجگە باردىم. يول ئۈستىدە ئۇ تەرەت قىلغىلى چۈشتى، مەنمۇ بىر قاچا سۇنى ئېلىپ ئۇنىڭ بىلەن چۈشتۈم، ئۇ تەرەت قىلىپ بولۇپ كەلدى، مەن ئۇنىڭ قولىغا سۇ قويۇپ بەردىم. ئۇ تاھارەت ئالدى. مەن شۇ پۇرسەتتىن پايدىلىنىپ: ئى خەلىپە! پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئاياللىرىدىن اللە تائالا **﴿ئەگەر (ئائىشە، ھەفسە) ئىككىڭلار اللەغا تەۋبە قىلساڭلار (ئۆزەڭلار ئۈچۈن ياخشىدۇر). سىلەرنىڭ دىلىڭلار (رەسۇلۇللەغا ئىخلاس قىلىشتىن) بۇرۇلۇپ كەتتى﴾** دېگەن ئايەتتە تىلغا ئالغان بۇ ئىككى ئايال كىملەر؟ دېدىم. ئۆمەر: ئى ئىبنى ئابباس! سەن قالتىس جۇمۇ! ئۇلار ئائىشە بىلەن ھەفسىدۇر، دېدى.

ئاندىن ئۆمەر ماڭا بۇ ئىشنى سۆزلەپ بېرىشكە باشلاپ مۇنداق دېدى: بىز قۇرەيش قەۋمى ئاياللارغا گېپىمىز ئۆتىدىغان ئادەملەر ئىدۇق. بىز مەدىنىگە ھىجرەت قىلىپ كەلدۇق، مەدىنىدە بولسا ئاياللار ئەرلەرگە گېپىنى ئۆتكۈزەلەيدىكەن، شۇنىڭ بىلەن بىزنىڭ ئاياللىرىمىز ئۇلارنىڭ ئاياللىرىدىن بۇ ئادەتلىرىنى ئۆگىنىشكە باشلىدى. مەن بالا ـ چاقىلىرىم بىلەن ئۆمەييە ئىبنى زەيدنىڭ ئۆيىدە تۇراتتىم بىر كۈنى ئايالىمغا ئاچچىقلاندىم. قارىسام ئۇ ماڭا گەپ ياندۇرۇۋاتىدۇ، ئۇنىڭ ماڭا جاۋاب ياندۇرغانلىقىنى غەلىتە ھېس قىلدىم. ئايالىم: مەن ساڭا جاۋاب ياندۇرسام، ئەجەپ غەلىتە ھېس قىلىپ كەتتىڭغۇ؟ اللە نىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئاياللىرىمۇ ئۇنىڭغا گەپ ياندۇرىدىكەن، ھەتتا ئۇلارنىڭ بەزىلىرى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا بىر كېچە ـ كۈندۈز گەپ قىلمايدىكەن، دېدى. شۇنىڭ بىلەن مەن بېرىپ ھەفسەنىڭ ئۆيىگە كىرىپ، ئۇنىڭغا: سىز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا جاۋاب ياندۇرامسىز؟ دېدىم. ئۇ: ھەئە، دېدى. مەن: ھەتتا سىلەردىن بىرىڭلارنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا بىر كېچە ـ كۈندۈز گەپ قىلمايدىغان ئەھۋالمۇ بارمۇ؟ دېدىم. ئۇ: ھەئە، دېدى. مەن: سىلەردىن بۇنداق قىلغانلار قاتتىق زىيان تارتقۇچىدۇر. سىلەرنىڭ بىرىڭلار اللە نىڭ پەيغەمبىرىنىڭ ئاچچىقلانغانلىقى ئۈچۈن اللە تائالا نىڭ غەزەپلىنىشىدىن جاتىرجەم بولالامدۇ؟ ئەگەر شۇنداق بولغاندا ئۇ ئايال ھەقىقەتەن ھالاك بولىدۇ، دېگەن گەپ. سىز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا گەپ ياندۇرماڭ ياكى بىرەر نەرسىگە ھاجىتىڭىز بولسا ئۇنىڭدىن سورىماي مەندىن سوراڭ. سىزنىڭ خوشنىڭىز ئائىشەنىڭ سىزدىن چىرايلىق بولۇشى ۋە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا نىسبەتەن سىزدىن سۆيۈملۈك بولۇشى سىزنى قايمۇقتۇرمىسۇن دېدىم. مېنىڭ ئەنسارلاردىن بولغان بىر خۇشنام بار ئىدى، بىز ئۇنىڭ بىلەن نۆۋەتلىشىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا نازىل بولغان خەۋەرلەردىن خەۋەر تېپىپ تۇراتتۇق، بىر كۈنى ئۇ بېرىپ خەۋەر ئېلىپ كېلەتتى يەنە بىر كۈنى مەن بېرىپ خەۋەر ئېلىپ كېلەتتىم.

بىز غەسسان پادىشاھى بىزگە قارشى ئۇرۇشقا تەييارلىق قىلىپ ئاتلىرىنى تاقلاۋېتىپتۇ دېگەن خەۋەرلەر ئۈستىدە سۆزلىشىپ يۈرگەن كۈنلەرنىڭ بىرىدە مېنىڭ خوشنام خەۋەر ئېلىپ كەلگىلى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا كەتكەن ئىدى. كەچقۇرۇنلۇقى ئۇ قايتىپ كېلىپ، دەرۋازامنى ئۇرۇپ مېنى چاقىردى مەن: ئۇنىڭ قېشىغا. چىقتىم. ئۇ: بۈگۈن چوڭ بىر ئىش يۈز بەردى، دېدى. مەن نېمە ئىش يۈز بەردى؟ غەسسان قوشۇن تارتىپ كەپتىمۇ؟ دېدىم. ئۇ: ياق، بەلكى ئۇنىڭدىنمۇ چوڭ بىر ئىش يۈز بەردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئاياللىرىنى تالاق قىلىۋېتىپتۇ، دېدى. مەن: ھەفسە ھەقىقەتەن زىيان تارتىپتۇ، دېدىم. مەن مۇشۇنداق ئىش يۈز بېرىپ قالمىغىيدى دەپ ئويلاپ يۈرەتتىم. مەن بامدات نامىزىنى ئوقۇپ بولغاندىن كېيىن كىيىملىرىمنى كىيىپ، خەۋەر ئېلىپ كېلىش ئۈچۈن ماڭدىم، مەن ھەفسىنىڭ يېنىغا

www.munber.org

كىرسەم ئۇ يىغلاپ ئولتۇرۇپتۇ. مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سىلەرنى تالاق قىلىۋەتتىمۇ؟ دېدىم. ئۇ: بىلمەيمەن، بىراق ئۇ بىزدىن ئايرىلىپ بالخانا ئۆيگە چىقىۋالدى، دېدى. مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ خىزمىتىنى قىلىدىغان بىر نېگىر بالىنىڭ يېنىغا كېلىپ: مېنىڭ كىرىشىمگە رۇخسەت سوراپ چىققىن، دېدىم بالا كىرىپ كېتىپ، ئاندىن قايتىپ چىقتى ۋە: سېنىڭ كەلگەنلىكىڭنى ئۇنىڭغا دېدىم، بىراق ھېچنېمە دېمىدى، دېدى. مەن مۇنبەرنىڭ يېنىغا باردىم قارىسام ئۇ يەردە بىر قانچە كىشى ئولتۇرۇپتۇ، ئۇلارنىڭ بەزىلىرى يىغلاۋاتقان ئىكەن. مەن مۇنبەرنىڭ يېنىدا ئازراق ئولتۇردۇم، ئاندىن ئىچىم تىت - تىت بولۇپ ھېلىقى بالىنىڭ قېشىغا بېرىپ مېنىڭ كىرىشىمگە رۇخسەت سوراپ چىققىن، دېدىم. ئۇ كىرىپ كېتىپ، ھايال بولمايلا يېنىپ چىقتى ۋە: سېنىڭ كەلگەنلىكىڭنى ئۇنىڭغا دېدىم. ئۇ ھېچنېمە دېمىدى، دېدى. مەن ھويلىدىن چىقىپ مۇنبەرنىڭ قېشىغا بېرىپ ئولتۇردۇم ئىچىم يەنە تىت - تىت بولۇپ ھېلىقى بالىنىڭ قېشىغا يەنە بېرىپ: مېنىڭ كىرىشىمگە رۇخسەت سوراپ چىققىن، دېدىم. ئۇ كىرىپ كېتىپ ھايال بولمايلا يېنىپ چىقتى ۋە: سېنىڭ كەلگەنلىكىڭنى ئۇنىڭغا دېدىم، ئۇ يەنە ھېچنېمە دېمىدى، دېدى. شۇنىڭ بىلەن مەن ئارقامغا ياندىم. تۇساتتىن ھېلىقى بالا مېنى چاقىرىپ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سېنىڭ كىرىشىڭگە رۇخسەت قىلدى، ئۇنىڭ قېشىغا كىرگىن، دېدى. مەن ئۇنىڭ قېشىغا كىرىپ، ئۇنىڭغا سالام بەردىم. ئۇ بورا سېلىنغان يۆلەنچۈكلۈك كارۋات ئۈستىدە يۆلىنىپ ئولتۇرغان ئىكەن. ئۇنىڭ بىقىنىغا بورا پېتىپ، ئىز چىقىرىۋېتىپتۇ. مەن: ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى! سەن راستىنلا ئاياللىرىڭنى قويىۋەتتىڭمۇ؟ دېدىم. ئۇ بېشىنى كۆتۈرۈپ ماڭا قارىدى ۋە «ياق» دېدى. مەن: الله بۈيۈكتۇر، ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى! ئەگەر بىزگە قارايدىغان بولساڭ، بىز قۇرەيش خەلقى ئاياللارغا گېپىمىز ئۆتىدىغان قەۋم ئىدۇق. بىز مەدىنىگە ھىجرەت قىلىپ كەلگەندىن كېيىن ئاياللىرى ئەرلىرىگە گېپىنى ئۆتكۈزىدىغان ئادەملەر بىلەن ئۇچراشتۇق. شۇنىڭ بىلەن بىزنىڭ ئاياللىرىمىز ئۇلارنىڭ ئاياللىرىنىڭ بۇ ئادىتىنى ئۆگىنىشكە باشلىدى.

بىر كۈنى مەن ئايالىمغا ئاچچىقلىسام، ئۇ ماڭا گەپ ياندۇرۇۋاتىدۇ، مەن ئايالىمنىڭ ماڭا گەپ ياندۇرغانلىقىنى غەلىتە ھېس قىلدىم. ئايالىم: مەن ساڭا گەپ ياندۇرسام، ئەجەپ غەلىتە ھېس قىلىسەنغۇ؟ الله نىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئاياللىرىمۇ ئۇنىڭغا گەپ ياندۇرىدىكەن، ھەتتا ئۇلارنىڭ بىرى ئۇنىڭغا بىر كېچە - كۈندۈز گەپ قىلمايدىكەن، دېدى. ئاندىن مەن سىلەردىن شۇنداق ئىش قىلغان ئاياللار ھەقىقەتەن قاتتىق زىيان تارتقۇچىدۇر، سىلەرنىڭ بىرىڭلار الله تائالانىڭ پەيغەمبىرى ئاچچىقلانغانلىقى ئۈچۈن الله تائالا نىڭ ئۇنىڭغا غەزەبلىنىشىدىن خاتىرجەم بولالامدۇ؟ ئەگەر شۇنداق بولغاندا ئۇ ئايال ھەقىقەتەن ھالاك بولغان بولىدۇ، دېگەن گەپنى دېگەن ئىدىم.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سۆزۈمنى ئاڭلاپ كۈلۈمسىرىدى. مەن: ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى! مەن ھەفسەنىڭ قېشىغا كىرىپ، سىزنىڭ خوشنىڭىز ئائىشەنىڭ سىزدىن چىرايلىق بولۇشى ۋە سىزگە قارىغاندا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئۇنىڭ سۆيۈملۈك بولۇشى سىزنى گاڭگىرىتىپ قويمىسۇن، دېگەن ئىدىم. گېپىم بۇ يەرگە كەلگەندە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يەنە بىر قېتىم كۈلۈمسىرىدى. مەن: ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى! ئۆلتۇرسام بولامدۇ؟ دېدىم. ئۇ «ھەئە» دېدى. مەن ئولتۇرۇپ بولۇپ ئۆينىڭ ئىچىگە نەزەر سالدىم. الله نىڭ نامى بىلەن قەسەمكى ئۆيدە ئۈچ تال تېرىدىن باشقا كۆزگە چېلىققۇدەك ھېچنەرسىنى كۆرمىدىم. شۇنىڭ بىلەن ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى! ئۈممىتىڭنىڭ رىزقىنى كەڭ قىلىشىنى تىلەپ الله تائالاغا دۇئا قىلغىن، الله ئۆزىگە ئىبادەت قىلمايدىغان پارس ۋە رۇملۇقلارغىمۇ كەڭ رىزىق بېرىپتۇ، دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قەددىنى رۇسلاپ ئولتۇرۇپ «ئى ئۆمەر سەن الله غا بولغان ئىمانىڭدا شەك

www.munber.org

قىلامسەن؟ ئۇلارنىڭ ياخشىلىقلىرى دۇنيا هاياتىدىلا بېرىلگەن ئادەملەردۇر» دېدى. مەن: ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى! الله تائالادىن مەن ئۈچۈن مەغپىرەت تەلەپ قىلغىن، دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئاياللىرىغا قاتتىق ئاچچىقى كەلگەنلىكى ئۈچۈن بىر ئاي ئۇلارنىڭ يېنىغا كىرمەسلىككە قەسەم ئىچكەن ئىدى. ئاخىرى غالىب ۋە بۈيۈك الله بۇ ھەقتە ئۇنىڭغا تاپا قىلدى. بۇ ھەدىسنى ئىمام بۇخارى، مۇسلىم، تىرمىزى ۋە نەسەئى قاتارلىقلارمۇ رىۋايەت قىلغان.

ئىمام بۇخارى ۋە مۇسلىم بۇ ھەدىس ھەققىدە يەنە ئىبنى ئابباسنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: مەن بۇ ئايەت ھەققىدە ئۆمەر ئىبنى خەتتابتىن سوراپ بېقىشنى كۆڭلۈمگە پۈكۈپ بىر يىلنى ئۆتكۈزۈۋەتتىم. بۇ جەرياندا ئۇنىڭدىن ئەيمىنىپ بۇ مەسىلىنى ئۇنىڭدىن سوراشقا پېتىنالمىدىم. ئاخىرى ئۇ ھەجگە باردى. مەنمۇ ئۇنىڭ بىلەن بىللە ھەجگە باردىم. بىز ھەجدىن يېنىپ كېلىۋېتىپ يول ئۈستىدە بىللە بولدۇق. ئۇ كېتىۋېتىپ تەرەت قىلىش ئۈچۈن بىر ئەراك دەرەخزارلىقىدا توختىدى. مەنمۇ ئۇ تەرەت قىلىپ بولغىچە توختاپ تۇردۇم. ئاندىن ئۇنىڭ بىلەن بىللە ماڭدىم. كېتىۋېتىپ: ئى مۆمىنلەرنىڭ خەلىپىسى! پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا تاقابىل تۇرماقچى بولغان ھېلىقى ئىككى ئايال كىملەر؟ دېدىم. ئۆمەر: ئۇلار ئائىشە بىلەن ھەفسىدۇر، دېدى.

ئىمام مۇسلىم يەنە ئابدۇللا ئىبنى ئابباستىن ئۆمەر ئىبنى خەتتابنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئاياللىرىدىن ئايرىلىپ تۇرۇش ئۈچۈن ئۆيىدىن چىقىۋالغان چاغدا، مەن مەسچىتكە كىرسەم، ئادەملەر تاش ئوينىلاپ ئولتۇرۇپتىكەن، ئۇلار: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئاياللىرىنى تالاق قىلىۋېتىپتۇ، دېيىشتى. بۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئاياللىرى ھىجابلىنىشقا بۇيرۇلۇشتىن ئىلگىرىكى ئىش ئىدى. مەن بۈگۈن بۇ ئىشنى چوقۇم ئېنىقلاپ چىقىمەن دېدىم.

بۇ ھەدىستە ئۆمەرنىڭ ئائىشە بىلەن ھەفسەنىڭ قېشىغا كىرگەنلىكى ۋە ئۇ ئىككىسىگە ۋەز ـ نەسىھەت قىلغانلىقى بايان قىلىنغان ۋە مۇنداق دېيىلگەن: مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا كىرمەكچى بولۇپ كىرگىنىمدە، ئۇنىڭ خىزمەتچىسى رەباھنى بالىخان ئۆيىنىڭ بوسۇغىسىدا كۆرۈپ: ئى رەباھ! مېنىڭ كىرىشىمگە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن رۇخسەت سوراپ بەرگىن دېدىم... بۇ ھەدىس يۇقىرىدا بايان قىلىنغان ھەدىس بىلەن ئوخشاش بايان قىلىنىپ ئاخىرىدا ئۆمەرنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىندى، مەن ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى! ئاياللارنىڭ سېنى رەنجىتكەنلىكى ئۈچۈن سەن ئۇلارنى تالاق قىلىۋەتكەن بولساڭ بۇ ئىشقا ھەرگىز قايغۇرمىغىن. شەك ـ شۈبھىسىزكى، الله سەن بىلەن بىللەدۇر. الله تائالانىڭ پەرىشتىلىرى، جىبرىئىل ۋە مىكائىل قاتارلىقلارمۇ سەن بىلەن بىللەدۇر، دېدىم. مەن بىرەر سۆزنى قىلسامىلا ئۇ سۆزىمنى الله نىڭ رىئاللىققا چىقىرىشىنى ئۈمىد قىلدىم. الله تائالاغا ھەمدۇسانالار بولسۇنكى، شۇنىڭدىن كېيىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئاياللىرىنى قويۇۋېتىش ياكى قويۇۋەتمەسلىك ھەققىدە ئىختىيارلىق بېرىپ، ﴿ئەگەر ئۇ سىلەرنى قويۇۋەتسە، پەرۋەردىگارى سىلەرنىڭ ئورنۇڭلارغا، سىلەردىن ياخشى، (اللهنىڭ ۋە پەيغەمبەرنىڭ ئەمرىگە) بويسۇنغۇچى، (اللهغا ۋە پەيغەمبەرگە) ئىمان ئېيتقۇچى، ئىتائەت قىلغۇچى، گۇناھلاردىن تۆۋبە قىلغۇچى، ئىبادەت قىلغۇچى، روزا تۇتقۇچى چوكانلارنى ۋە قىزلارنى ئۇنىڭغا بېرىشى مۇمكىن﴾ دېگەن ئايەت ۋە ﴿ئەگەر سىلەر (رەسۇلۇللا خوپ كۆرمەيدىغان ئىش ئۈستىدە) ئۇنىڭغا تاقابىل تۇرساڭلار، ئۇ چاغدا الله ئۇنىڭ مەدەتكارىدۇ، جىبرىئىلمۇ ئۇنىڭ مەدەتكارىدۇر مۆمىنلەرنىڭ ياخشىلىرىمۇ ئۇنىڭ مەدەتكارىدۇر، ئۇلاردىن باشقا پەرىشتىلەرمۇ (ئۇنىڭغا) يۆلەنچۈكتۇر﴾ دېگەن ئايەت نازىل بولدى. مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا: ئۇلارنى راستىلا قويۇۋەتتىڭمۇ؟ دېدىم. ئۇ: «ياق» دېدى. مەن مەسچىتنىڭ دەرۋازىسى ئالدىدا تۇرۇپ ئاۋازىمنىڭ بېرىچە: پەيغەمبەر

www.munber.org

ئەلەيھىسسالام ئاياللىرىنى قويۇۋەتمەيتتۇ، دەپ تۈۋۈلدىم. شۇنىڭ بىلەن ﴿(مۆمىنلەرگە ئائىت) ئامانلىقنىڭ ياكى قورقۇنچنىڭ بىرەر خەۋىرى ئۇلارغا (يەنى مۇناپىقلارغا) يەتسە، ئۇنى تارقىتىدۇ، ئەگەر ئۇنى پەيغەمبەرگە ۋە ئۇلار (يەنى مۆمىنلەر) نىڭ ئىچىدىكى ئىش ئۇستىدىكىلەرگە مەلۇم قىلسا، (شۇ) خەۋەرنى چىقارغۇچىلار ئۇنى (يەنى شۇ خەۋەرنىڭ ھەقىقىي ئەھۋالىنى) ئۇلاردىن ئەلۋەتتە بىلىۋالاتتى﴾[1] دېگەن ئايەت نازىل بولدى. مەن ئەنە شۇ ھەقىقىي ئەھۋالنى دەسلەپتە بىلىۋالغۇچى بولدۇم. سەئىد ئىبنى جۇبەير، ئىكرىمە، مۇقاتىل، ئىبنى ھەييان، زەھھاك ۋە باشقىلارمۇ ئۆمەرنىڭ بۇ ئىشنىڭ ھەقىقىي ئەھۋالىنى دەسلەپتە بىلىۋالغان كىشى ئىكەنلىكىنى بايان قىلدى.

﴿**مۆمىنلەرنىڭ ياخشىلىرىمۇ ئۇنىڭ مەدەتكارىدۇر**﴾ بۇلاردىن ئەبۇبەكرى ۋەئۆمەر كۆزدە تۇتۇلىدۇ، ھەسەنبەسرى: ئۇسمانمۇ شۇ ياخشى مۆمىنلەر قاتارىدىندۇر، دەپ قوشۇپ قويدى. لەيس ئىبنى ئەبۇسۇلەيمە مۇجاھىدنىڭ: ئەلى ئىبنى ئەبۇتالىپمۇ شۇ ياخشى مۆمىنلەر قاتارىنىدۇر، دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلدى.

ئىمام بۇخارى ئەنەستىن ئۆمەرنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئاياللىرى كۈندەشلىك قىلىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا قارشى بىرلىشىۋالدى. مەن ئۇ ئاياللارغا: ئەگەر ئۇ سىلەرنى قويۇۋەتسە، ئۇنىڭ پەرۋەردىگارى سىلەرنىڭ ئورنۇڭلارغا سىلەردىن ياخشى ئاياللارنى ئۇنىڭغا بېرىشى مۇمكىن دېدىم، شۇنىڭ بىلەن ﴿**ئەگەر ئۇ سىلەرنى قويۇۋەتسە، پەرۋەردىگارى سىلەرنىڭ ئورنۇڭلارغا، سىلەردىن ياخشى، (اللهنىڭ ۋە پەيغەمبەرنىڭ ئەمرىگە) بويسۇنغۇچى، (اللهغا ۋە پەيغەمبەرگە) ئىمان ئېيتقۇچى، ئىتائەت قىلغۇچى، گۇناھلاردىن تۆۋبە قىلغۇچى، ئىبادەت قىلغۇچى، روزا تۇتقۇچى چوكانلارنى ۋە قىزلارنى ئۇنىڭغا بېرىشى مۇمكىن**﴾ دېگەن ئايەت نازىل بولدى.

يۇقىرىدا بايان قىلىنغىنىدەك بىر قانچە ئورۇندا ئۆمەرنىڭ ئالدىن قىلغان سۆزى قۇرئان ئايەتلىرىگە ئۇدۇل چىقىپ قالدى. مەسىلەن ئۇنىڭ ھىجاب ھەققىدىكى سۆزى ھىجاب ئايىتىگە، بەدرى ئۇرۇشىدا ئەسىرگە چۈشكەنلەرنى قانداق بىر تەرەپ قىلىش ھەققىدىكى بەرگەن تەكلىپى بۇ ھەقتە نازىل بولغان ئايەتكە ئۇدۇل چىقىپ قالدى. يەنە ئۇنىڭ: ما قامى ئىبراھىمنى نامازگاھ قىلغان بولساڭكەن، دېگەن سۆزى الله تائالا نىڭ ﴿(كىشىلەرگە) ماقامى ئىبراھىمنى نامازگاھ قىلىڭلار (يەنى شۇ يەردە ناماز ئوقۇڭلار دېدۇق)﴾[2] دەپ نازىل قىلغان ئايىتىگە ئۇدۇل چىقىپ قالدى.

ئىبنى ئەبۇھاتەم ئەنەستىن ئۆمەر ئىبنى خەتتابنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: ئاڭلىشىمچە مۆمىنلەرنىڭ ئانىلىرى بىلەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئارىسىدا ئازراق ئىش يۈز بېرىپتۇ. مەن ئۇ ئاياللارنى بىر ـ بىرلەپ ئارىلاپ چىقىپ ئۇلارغا: سىلەر چوقۇم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى قىيىن ئەھۋالغا چۈشۈرىدىغان ئىشنى ئەمدى ھەرگىز قىلماڭلار، بولمىسا الله سىلەرنىڭ ئورنۇڭلارغا سىلەردىن ياخشى ئاياللارنى بېرىشى مۇمكىن دېدىم. ھەتتا مۆمىنلەرنىڭ ئەڭ ئاخىرقىسىنىڭ يېنىغا كەلگىنىمدە، ئۇ : ئى ئۆمەر! الله نىڭ پەيغەمبىرىنىڭ ئاياللىرىغا سەن ۋەز ـ نەسىھەت ئېيتمىساڭمۇ پەيغەمبەرنىڭ ۋەز ـ نەسىھىتى ئۇ ئاياللارغا كۇپايە قىلمامدىكەن؟ دېدى. شۇنىڭ بىلەن مەن ئۇلارغا ۋەز ـ نەسىھەت قىلىشتىن توختىدىم ئاندىن غالىب ۋە بۈيۈك الله ﴿**ئەگەر ئۇ سىلەرنى قويۇۋەتسە، پەرۋەردىگارى سىلەرنىڭ ئورنۇڭلارغا، سىلەردىن ياخشى، (اللهنىڭ ۋە پەيغەمبەرنىڭ ئەمرىگە) بويسۇنغۇچى، (اللهغا ۋە پەيغەمبەرگە) ئىمان ئېيتقۇچى، ئىتائەت قىلغۇچى، گۇناھلاردىن تۆۋبە قىلغۇچى، ئىبادەت قىلغۇچى، روزا تۇتقۇچى چوكانلارنى ۋە قىزلارنى ئۇنىڭغا بېرىشى مۇمكىن**﴾ دېگەن ئايەتنى نازىل قىلدى.

---

[1] سۈرە نىسا 83 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى.
[2] سۈرە بەقەرە 125 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى.

www.munber.org

ئۆمەر ئايالىلارغا ۋەز ـ نەسىھەت قىلىۋاتقاندا ئۇنىڭغا رەددىيە بەرگەن ئايالنىڭ ئۇمۇسەلمە ئىكەنلىكىنى ئىمام بۇخارى رىۋايەت قىلغان.

﴿چوكانلارنى ۋە قىزلارنى﴾ يەنى ئايالىلارنىڭ چوكانلار ۋە قىزلاردىن بولۇشى كۆڭۈل ئارزۇسىغا مۇۋاپىق بولۇشى ئۈچۈندۇر. چۈنكى، ئەرسىنىڭ تۈرلۈك بولۇشى كۆڭۈلنى ئاچىدۇ. شۇڭا الله تائالا ﴿چوكانلارنى ۋە قىزلارنى﴾ دېدى.

* * * * * * *

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ قُوٓاْ أَنفُسَكُمۡ وَأَهۡلِيكُمۡ نَارًا وَقُودُهَا ٱلنَّاسُ وَٱلۡحِجَارَةُ عَلَيۡهَا مَلَـٰٓئِكَةٌ غِلَاظٌ
شِدَادٌ لَّا يَعۡصُونَ ٱللَّهَ مَآ أَمَرَهُمۡ وَيَفۡعَلُونَ مَا يُؤۡمَرُونَ ﴿٦﴾ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ لَا تَعۡتَذِرُواْ ٱلۡيَوۡمَ ۖ إِنَّمَا
تُجۡزَوۡنَ مَا كُنتُمۡ تَعۡمَلُونَ ﴿٧﴾ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ تُوبُوٓاْ إِلَى ٱللَّهِ تَوۡبَةً نَّصُوحًا عَسَىٰ رَبُّكُمۡ أَن يُكَفِّرَ
عَنكُمۡ سَيِّـَٔاتِكُمۡ وَيُدۡخِلَكُمۡ جَنَّـٰتٍ تَجۡرِى مِن تَحۡتِهَا ٱلۡأَنۡهَـٰرُ يَوۡمَ لَا يُخۡزِى ٱللَّهُ ٱلنَّبِىَّ وَٱلَّذِينَ
ءَامَنُواْ مَعَهُۥ ۖ نُورُهُمۡ يَسۡعَىٰ بَيۡنَ أَيۡدِيهِمۡ وَبِأَيۡمَـٰنِهِمۡ يَقُولُونَ رَبَّنَآ أَتۡمِمۡ لَنَا نُورَنَا وَٱغۡفِرۡ لَنَآ ۖ إِنَّكَ
عَلَىٰ كُلِّ شَىۡءٍ قَدِيرٌ ﴿٨﴾

ئى مۆمىنلەر! ئۆزەڭلارنى ۋە بالا ـ چاقاڭلارنى ئىنسان ۋە تاشلار يېقىلغۇ بولىدىغان، رەھىم قىلمايدىغان قاتتىق قول پەرىشتىلەر مۇئەككەل بولغان دوزاختىن ساقلاڭلار، ئۇ پەرىشتىلەر اللەنىڭ بۇيرۇقىدىن چىقمايدۇ، نېمىگە بۇيرۇلسا شۇنى ئىجرا قىلىدۇ[6]. ئى كاپىرلار! بۈگۈن ئۆزرە ئېيتماڭلار، سىلەر پەقەت قىلمىشىڭلارنىڭ جازاسىنى تارتىسىلەر[7]. ئى مۆمىنلەر اللەغا سەمىمي تەۋبە قىلىڭلار، ئۈمىدكى، پەرۋەردىگارىڭلار سىلەرنىڭ گۇناھىڭلارنى يوققا چىقىرىدۇ، سىلەرنى ئاستىدىن ئۆستەڭلەر ئېقىپ تۇرىدىغان جەننەتلەرگە كىرگۈزىدۇ، ئۇ كۈندە (يەنى قىيامەت كۈنىدە) الله پەيغەمبەرنى ۋە ئۇنىڭ بىلەن بىللە بولغان مۆمىنلەرنى رەسۋا قىلمايدۇ، ئۇلارنىڭ نۇرى ئۇلارنىڭ ئالدىدا ۋە ئوڭ تەرىپىدە يۈرىدۇ، ئۇلار: «ئى پەرۋەردىگارىمىز! بىزگە نۇرىمىزنى مۇكەممەللەشتۈرۈپ بەرگىن، بىزگە مەغپىرەت قىلغىن، سەن بولساڭ ھەقىقەتەن ھەر نەرسىگە قادىرسەن» دەيدۇ[8].

بالا ـ چاقىلارنى ئەدەب ـ ئەخلاق ۋە دىن تەربىيىسى بىلەن تەربىيىلەش توغرىسىدا

﴿ئى مۆمىنلەر! ئۆزەڭلارنى ۋە بالا ـ چاقاڭلارنى ئىنسان ۋە تاشلار يېقىلغۇ بولىدىغان، رەھىم قىلمايدىغان قاتتىق قول پەرىشتىلەر مۇئەككەل بولغان دوزاختىن ساقلاڭلار﴾ بۇ ئايەت ھەققىدە ئەلى ئىبنى ئەبۇتەلھە ئىبنى ئابباسنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: الله تائالاغا تائەت ـ ئىبادەت بىلەن ئەمەل قىلىڭلار. الله تائالاغا ئاسىيلىق قىلىشتىن ساقلىنىڭلار. بالا ـ چاقىلىرىڭلارنى الله نى ياد ئېتىشكە بۇيرۇڭلار. شۇنداق قىلساڭلار الله سىلەرنى دوزاختىن ساقلايدۇ.

مۇجاھىد مۇنداق دەيدۇ: الله غا تەقۋادارلىق قىلىڭلار. بالا ـ چاقىلىرىڭلارنىمۇ الله غا تەقۋادارلىق قىلىشقا تەۋسىيە قىلىڭلار. قەتادە مۇنداق دەيدۇ: سەن ئۇلارنى الله غا تائەت ـ ئىبادەت قىلىشقا بۇيرۇشۇڭ، الله غا ئاسىيلىق قىلىشتىن توسۇشۇڭ، الله نىڭ بۇيرۇقى بويىچە ئۇلارغا قارىتا ئۈستۈڭدىكى ۋەزىپىنى ئادا

www.munber.org

قىلىشىڭ، ئۇلارنىمۇ الله نىڭ بۇيرۇقىنى ئادا قىلىشقا بۇيرۇشۇڭ ۋە ئۇلارنىڭ الله نىڭ بۇيرۇقىنى ئادا قىلىشقا ياردەملىشىشىڭ كېرەك. ئەگەر ئۇلارنىڭ الله ھەققىدە گۇناھ قىلىۋاتقانلىقىنى كۆرسەڭ، ئۇلارنى شۇ گۇناھدىن توسۇشۇڭ ۋە چەكلىشىڭ كېرەك. زەھھاك ۋە مۇقاتىل قاتارلىقلارمۇ مۇشۇنىڭغا ئوخشاش مەنىدە دېدى. مۇسۇلمانلارغا ئۆزلىرىنىڭ بالا ـ چاقىلىرىغا، ئۇرۇق ـ تۇغقانلىرىغا، دېدەكلىرىگە، قۇللىرىغا، الله پەرز قىلغان نەرسىلەرنى ئۆگىتىش ۋە الله توسقان ئىشلارنى ئۆگىتىش ۋەزىپىسى يۈكلەنگەن.

بۇ ئايەتنىڭ مەنىسىنى ئىمام ئەھمەد، ئەبۇداۋۇد، تىرمىزى قاتارلىقلار رىۋايەت قىلغان تۆۋەندىكى ھەدىس تەكىتلەيدۇ: رەبىي ئىبنى سەبر ئاتىسىدىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: «باللار يەتتە ياشقا كىرگەندە ئۇلارنى ناماز ئوقۇشقا بۇيرۇڭلار، ئۇلار ئون ياشقا كىرگەندە، ئۇلارنى ناماز ئوقۇشقا زورلاڭلار».

دوزاخنىڭ يېقىلغۇلىرى ۋە ئۇنى باشقۇرغۇچى پەرىشتىلەر توغرىسىدا

﴿**ئىنسان ۋە تاشلار يېقىلغۇ بولىدىغان**﴾ يەنى دوزاخنىڭ ئوتۇن ئورنىدا كۆيىدىغان يېقىلغۇلىرى ئادەم ئەۋلادىنىڭ تاپلىرى ۋە تاشلاردىن ئىبارەتتۇر.

بۇ تاشتىن مۇشرىكلار چوقۇنغان بۇتلار كۆزدە تۇتۇلىدۇ، دېگەن قاراشمۇ بار. الله تائالا بۇ ھەقتە مۇنداق دېگەن: ﴿(ئى مۇشرىكلار!) ھەقىقەتەن سىلەر اللەنى قويۇپ ئىبادەت قىلغان نەرسەڭلار بىلەن دوزاخقا يېقىلغۇ بولىسىلەر، سىلەر دوزاخقا كىرىسىلەر﴾[1].

ئىبنى مەسئۇد مۇجاھىد، ئەبۇجەفەر، باقىر ۋە سۇددى قاتارلىقلار: دوزاخقا يېقىلغۇ بولىدىغان تاشلار گۆڭگۈرت پۇقىدىن ئىبارەت تاشلاردۇر، دېدى. مۇجاھىد: بۇ تاشلاردىن تاپتىنمۇ بەكرەك سېسىق پۇراق چىقىدۇ، دېگەن سۆزنى قوشۇپ قويىدى.

﴿**رەھىم قىلمايدىغان قاتتىق قول پەرىشتىلەر مۇئەككەل بولغان**﴾ يەنى ئۇلار الله تائالا غا كاپىر بولغانلارغا قارىتا دىللىرىدا رەھىم ـ شەپقەت دېگەن نەرسە قالمىغان، قوپال، ئىنتايىن قاتتىق قول، چىرايى قورقۇنچلۇق ۋە يىرگىنىشلىك پەرىشتىلەردۇر.

﴿**ئۇ پەرىشتىلەر اللەنىڭ بۇيرۇقىدىن چىقمايدۇ، نېمىگە بۇيرۇلسا شۇنى ئىجرا قىلىدۇ**﴾ يەنى الله تائالا ئۇلارنى نېمە ئىش قىلىشقا بۇيرۇسا، ئۇلار شۇنى كۆزنى يۇمۇپ ـ ئاچقانچىلىك ۋاقىتمۇ كېچىكتۈرمەستىن ناھايىتى تېزلىكتە ئىجرا قىلىدۇ. ئۇلار بۇيرۇلغان ئىشنى قىلىشقا قادىردۇر. ئۇلار ئۇنى قىلىشقا ھېچ زورلانمايدۇ. ئۇلار زەبانىيە دېيىلىدىغان پەرىشتىلەردۇر. الله تائالا بىزنى ئۇنداق ئاقىۋەتكە قېلىشتىن ساقلىسۇن.

﴿**ئى كاپىرلار! بۈگۈن ئۆزرە ئېيتماڭلار، سىلەر پەقەت قىلمىشىڭلارنىڭ جازاسىنى تارتىسىلەر**﴾ يەنى قىيامەت كۈنى كاپىرلارغا: ئۆزرە ئېيتماڭلار، سىلەردىن ئۆزرە قوبۇل قىلىنمايدۇ. سىلەر بۈگۈن پەقەت قىلمىشىڭلارغا قارىتا جازالىنىسىلەر، دېيىلىدۇ.

سەمىمىي تەۋبە قىلىشقا رىغبەتلەندۈرۈش توغرىسىدا

﴿**ئى مۆمىنلەر اللەغا سەمىمىي تەۋبە قىلىڭلار**﴾ يەنى ھەقىقىي ۋە راست تەۋبە قىلىڭلار. شۇنداق قىلساڭلار، الله سىلەرنىڭ ئىلگىرىكى گۇناھلىرىڭلارنى ئۆچۈرىدۇ. سىلەرنىڭ بۇ تەۋبەڭلار ئىلگىرى قىلغان رەزىل ئىشلىرىڭلاردىن سىلەرنى قول ئۈزدۈرىدۇ ۋە توسىدۇ.

---

[1] سۈرە ئەنبىيا 98 ـ ئايەت.

www.munber.org

﴿ئۇمىدكى، پەرۋەردىگارىڭلار سىلەرنىڭ گۇناھىڭلارنى يوققا چىقىرىدۇ، سىلەرنى ئاستىدىن ئۆستەڭلەر ئېقىپ تۇرىدىغان جەننەتلەرگە كىرگۈزىدۇ، ئۇ كۈندە (يەنى قىيامەت كۈنىدە) اللە پەيغەمبەرنى ۋە ئۇنىڭ بىلەن بىللە بولغان مۆمىنلەرنى رەسۋا قىلمايدۇ، ئۇلارنىڭ نۇرى ئۇلارنىڭ ئالدىدا ۋە ئوڭ تەرىپىدە يۈرىدۇ، ئۇلار: «ئى پەرۋەردىگارىمىز! بىزگە نۇرىمىزنى مۇكەممەللەشتۈرۈپ بەرگىن، بىزگە مەغپىرەت قىلغىن، سەن بولساڭ ھەقىقەتەن ھەر نەرسىگە قادىرسەن» دەيدۇ﴾ سۈرە ھەدىدتىمۇ بۇ نۇر ھەققىدە سۆزلىنىپ ئۆتۈلدى. مۇجاھىد، زەھھاك، ھەسەنبەسرى ۋە باشقىلار مۇنداق دەيدۇ: مۆمىنلەر بۇ سۆزنى قىيامەت كۈنى مۇناپىقلارنىڭ نۇرىنىڭ ئۆچۈپ كەتكەنلىكىنى كۆرگەندە ئېيتىدۇ.

ئىمام ئەھمەد بەنى كەنانە قەبىلىسىدىن بىر ئادەمنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: مەن مەككە پەتھى بولغان يىلى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئارقىدا ناماز ئوقۇۋېتىپ ئۇنىڭ: «ئى اللە! قىيامەت كۈنى مېنى رەسۋا قىلمىغىن» دېگەنلىكىنى ئاڭلىدىم.

* * * * * * *

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِيُّ جَٰهِدِ ٱلۡكُفَّارَ وَٱلۡمُنَٰفِقِينَ وَٱغۡلُظۡ عَلَيۡهِمۡۚ وَمَأۡوَىٰهُمۡ جَهَنَّمُۖ وَبِئۡسَ ٱلۡمَصِيرُ
﴿٩﴾ ضَرَبَ ٱللَّهُ مَثَلٗا لِّلَّذِينَ كَفَرُواْ ٱمۡرَأَتَ نُوحٖ وَٱمۡرَأَتَ لُوطٖۖ كَانَتَا تَحۡتَ عَبۡدَيۡنِ مِنۡ عِبَادِنَا
صَٰلِحَيۡنِ فَخَانَتَاهُمَا فَلَمۡ يُغۡنِيَا عَنۡهُمَا مِنَ ٱللَّهِ شَيۡـٔٗا وَقِيلَ ٱدۡخُلَا ٱلنَّارَ مَعَ ٱلدَّٰخِلِينَ ﴿١٠﴾

ئى پەيغەمبەر! سەن كۇففارلار بىلەن ۋە مۇناپىقلار بىلەن كۈرەش قىلغىن، ئۇلارغا قاتتىق مۇئامىلە قىلغىن، ئۇلارنىڭ جايى جەھەننەمدۇر، جەھەننەم نېمىدېگەن يامان جاي![9]*. اللە كۇففارلارغا (ئۇلارنىڭ مۆمىنلەر بىلەن تۇغقانچىلىقىنىڭ پايدا بەرمەسلىكىدە) نۇھنىڭ ئايالىنى ۋە لۇتنىڭ ئايالىنى مىسال قىلىپ كۆرسەتتى، ئۇلار بولسا بىزنىڭ بەندىلىرىمىزدىن ئىككى ياخشى بەندىمىزنىڭ ئەمرىدە ئىدى، ئۇلارنىڭ ئىككىلىسى ئەرلىرىگە (ئىمان ئېيتماسلىق بىلەن) خىيانەت قىلدى، ئۇلارنىڭ ئەرلىرى (يەنى نۇھ بىلەن لۇت) (پەيغەمبەر تۇرۇقلۇق) ئۇلاردىن اللەنىڭ ئازابىدىن ھېچ نەرسىنى دەپئى قىلالمىدى. (ئۇ ئىككىسىگە) «دوزاخقا كىرگۈچىلەر بىلەن بىللە كىرىڭلار» دېيىلدى*[10].

كاپىرلارغا ۋە مۇناپىقلارغا قارشى جىھاد قىلىشقا بۇيرۇغانلىق توغرىسىدا

اللە تائالا بۇ ئايەتتە پەيغەمبىرى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى كاپىرلارغا قارشى قورallىق جىھاد قىلىشقا، مۇناپىقلارغا قارشى ئىسلام جازا قانۇنلىرىنى ئىجرا قىلىشقا بۇيرۇيدۇ ۋە مۇنداق دەيدۇ: ﴿ئۇلارغا﴾ دۇنيادا ﴿قاتتىق مۇئامىلە قىلغىن﴾ ئاخىرەتتە ﴿ئۇلارنىڭ جايى جەھەننەمدۇر، جەھەننەم نېمىدېگەن يامان جاي!﴾.

اللە نىڭ دەرگاھىدا مۆمىن كاپىرغا قانچىلىك يېقىن تۇغقان بولسىمۇ لېكىن اللە نىڭ دەرگاھىدا بۇ تۇغقاندارچىلىقنىڭ ئەسقاتمايدىغانلىقى توغرىسىدا

﴿اللە كۇففارلارغا (ئۇلارنىڭ مۆمىنلەر بىلەن تۇغقانچىلىقىنىڭ پايدا بەرمەسلىكىدە) نۇھنىڭ ئايالىنى ۋە لۇتنىڭ ئايالىنى مىسال قىلىپ كۆرسەتتى﴾ يەنى اللە تائالا بۇ ئايەتتە كاپىرلارنىڭ مۇسۇلمانلار بىلەن ئارىلىشىپ ياشىغانلىقىنى ۋە ئۇلار بىلەن تۇغقان ئىكەنلىكىنى، ئەگەر ئۇلارنىڭ دىللىرىدا ئىمان

www.munber.org

بولمىسا ئۇلارنىڭ مۇسۇلمانلار بىلەن ئارىلىشىپ ياشىغانلىقىنىڭ ۋە ئۇلار بىلەن بولغان تۇغقانچىلىقىنىڭ الله نىڭ دەرگاھىدا ھېچ نەرسىگە ئەسقاتمايدىغانلىقىنى مۇنداق بىر مىسال ئارقىلىق بايان قىلىدۇ.

نۇھ ئەلەيھىسسالامنىڭ ئايالى بىلەن لۇت ئەلەيھىسسالامنىڭ ئايالى ﴿**بولسا بىزنىڭ بەندىلىرىمىزدىن ئىككى ياخشى بەندىمىزنىڭ ئەمرىدە ئىدى**﴾ يەنى ئۇلار ئىككى پەيغەمبەرنىڭ ئەمرىدە ئىدى. ئۇلار بۇ ئىككى پەيغەمبەر بىلەن كېچە ـ كۈندۈز پاراڭلىشاتتى، بىرگە يەپ ئىچەتتى، يېتىپ قوپاتتى. ئەتراپىدىكى باشقا كىشىلەرگە قارىغاندا ئالاھىدە دەرىجىدە يېقىن ئۆتەتتى، بىراق ﴿**ئۇلارنىڭ ئىككىلىسى ئەرلىرىگە (ئىمان ئېيتماسلىق بىلەن) خىيانەت قىلدى**﴾ يەنى ئۇلار الله غا ئىمان ئېيتىشتا ئەرلىرىگە قوشۇلمىدى، ئەرلىرىنىڭ پەيغەمبەرلىكىنى تەستىق قىلمىدى. الله نىڭ ئازابى كەلگەندە ئۇلارنىڭ ئەرلىرى بىلەن بولغان يېقىن تۇغقانچىلىقى ۋە ئارىلىششلىرى ھېچ نەرسىگە ئەسقاتمىدى ۋە ئۇلاردىن ئازابنى توسۇپ قالالمىدى.

﴿**ئۇلارنىڭ ئەرلىرى (يەنى نۇھ بىلەن لۇت) (پەيغەمبەر تۇرۇقلۇق) ئۇلاردىن**﴾ ئۇلارنىڭ كاپىر بولغانلىقى ئۈچۈن ﴿**اللەنىڭ ئازابىدىن ھېچ نەرسىنى دەپئى قىلالمىدى. (ئۇ ئىككىسىگە) «دوزاخقا كىرگۈچىلەر بىلەن بىللە كىرىڭلار» دېيىلدى**﴾. الله تائالا نىڭ ﴿**ئۇلارنىڭ ئىككىلىسى ئەرلىرىگە (ئىمان ئېيتماسلىق بىلەن) خىيانەت قىلدى**﴾ دېگەن ئايىتىدە ئۇ ئايالالرنىڭ ئەرلىرىگە قەبىھ ئىشلارنى قىلىپ خىيانەت قىلغانلىقى ئەمەس بەلكى ئۇلارنىڭ دىندا خىيانەت قىلغانلىقى كۆزدە تۇتۇلىدۇ. چۈنكى، پەيغەمبەرلەرنىڭ ئاياللىرى پەيغەمبەرلەرنىڭ ھۆرمىتى يۈزىسىدىن قەبىھ گۇناھلارنى ئۆتكۈزۈپ سېلىشتىن ساقلانغاندۇر. بۇ ھەقتە سۈرە نۇردا توختىلىپ ئۆتتۇق.

ئەۋفى ئىبنى ئابباسنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: ئۇ ئىككى ئايالنىڭ خىيانىتى شۇكى، ئۇلارئەرلىرىنىڭ دىنىدا ئەمەس ئىدى. نۇھ ئەلەيھىسسالامنىڭ ئايالى ئۇنىڭ سىرلىرىدىن خەۋەردار بولۇپ تۇراتتى. ئەگەر بىرەر ئادەم نۇھ ئەلەيھىسسالامغا ئىمان كەلتۈرسە، ئۇ ئايال نۇھ ئەلەيھىسسالامنىڭ قەۋمىنىڭ زورمىگەرلىرىگە خەۋەر قىلىپ قوياتتى. لۇت ئەلەيھىسسالامنىڭ ئايالىغا كەلسەك، ئەگەر لۇت ئەلەيھىسسالام بىرەر ئادەمنى مېھمان قىلسا، ئۇ ئايال شەھەردىكى يامان ئىش قىلىدىغان ئادەملەرگە خەۋەر قىلىپ قوياتتى. زەھھاك ئىبنى ئابباسنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: ھېچبىر پەيغەمبەرنىڭ ئايالى ئېرىگە ئىستىل جەھەتتە خىيانەت قىلغان ئەمەس. نۇھ ئەلەيھىسسالام بىلەن لۇت ئەلەيھىسسالامنىڭ ئاياللىرى ئۇلارغا پەقەت دىندا خىيانەت قىلغان. ئىكرىمە، سەئىد ئىبنى جۇبەير، زەھھاك ۋە باشقىلارمۇ بۇ ھەقتە شۇنىڭغا ئوخشاش دېگەن.

* * * * * * *

وَضَرَبَ ٱللَّهُ مَثَلًا لِّلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱمْرَأَتَ فِرْعَوْنَ إِذْ قَالَتْ رَبِّ ٱبْنِ لِى عِندَكَ بَيْتًا فِى
ٱلْجَنَّةِ وَنَجِّنِى مِن فِرْعَوْنَ وَعَمَلِهِۦ وَنَجِّنِى مِنَ ٱلْقَوْمِ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿١١﴾ وَمَرْيَمَ ٱبْنَتَ عِمْرَٰنَ ٱلَّتِىٓ
أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهِ مِن رُّوحِنَا وَصَدَّقَتْ بِكَلِمَٰتِ رَبِّهَا وَكُتُبِهِۦ وَكَانَتْ مِنَ ٱلْقَٰنِتِينَ ﴿١٢﴾

الله ئىمان ئېيتقانلارغا پىرئەۋننىڭ ئايالىنى مىسال قىلىپ كۆرسەتتى، ئۇ۫ز ۋاقتىدا ئۇ: «ئى پەرۋەردىگارىم! دەرگاھىڭدا ماڭا جەننەتتىن بىر ئۆي بىنا قىلغىن، مېنى پىرئەۋندىن ۋە ئۇنىڭ يامان ئەمەلىدىن قۇتقۇلدۇرغىن، مېنى زالىم قەۋمدىن قۇتقۇلدۇرغىن» دېدى[11]*. ھەمدە ئىمرانىنىڭ قىزى مەريەمنى مىسال قىلىپ كۆرسەتتى، ئۇ نومۇسىنى ساقلىدى، ئۇنىڭغا بىزنىڭ تەرىپىمىزدىن بولغان روھنى*

www.munber.org

پۈۋلىدۇق (دەم ئۇنىڭ ئىچىگە كىرىپ، ئىساغا ھامىلدار بولدى)، ئۇ پەرۋەردىگارىنىڭ سۆزلىرىنى ۋە (نازىل قىلغان) كىتابلىرىنى تەستىق قىلدى ۋە اللەغا ئىتائەت قىلغۇچىلاردىن بولدى﴿12﴾.

الله نىڭ دەرگاھىدا كاپىرنىڭ مۆمىنگە زىيان يەتكۈزەلمەيدىغانلىقى توغرىسىدا

الله تائالا بۇ مىسالدا ئەگەر مۆمىنلەر كاپىرلارغا موھتاج بولغان تەقدىردە ئۇلار بىلەن ئارىلىشىپ ئۆتسە، ئۇلار بىلەن ئارىلاشقانلىقىنىڭ مۆمىنلەرگە زىيان يەتكۈزەلمەيدىغانلىقىنى مىسال قىلىپ كۆرسەتتى. الله تائالا بۇ ھەقتە مۇنداق دېگەن: ﴿مۆمىنلەر مۆمىنلەرنى قويۇپ كاپىرلارنى دوست تۇتمىسۇن، كىمكى شۇنداق قىلىدىكەن ئۇ الله نىڭ دوستلۇقىغا ئېرىشەلمەيدۇ،ئۇلاردىن قورقۇپ دوستلۇق ئىزھار قىلىشىڭلاربۇنىڭدىن مۇستەسنا﴾(1).

قەتادە مۇنداق دەيدۇ: پىرئەۋن زېمىن ئەھلى ئىچىدە ئەڭ ئۇچىغا چىققان تەرسا ۋە ئەشەددىي زالىم كاپىر ئىدى. الله نىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، ئۇنىڭ ئايالى پەرۋەردىگارىغا ئىتائەت قىلغان چاغدا ئېرىنىڭ كۇفرى ئۇنىڭغا ھېچ زىيان يەتكۈزولمىدى. بۇ الله تائالا نىڭ ئادىل ۋە ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچى ئىكەنلىكىنى، ھېچكىمنى باشقا بىرىنىڭ گۇناھى بىلەن جازالىمايدىغانلىقىنى ئىنسانلارنىڭ بىلىشلىرى ئۈچۈندۇر.

ئىبنى جەرىر سەلماننىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: پىرئەۋننىڭ ئايالى قۇياشنىڭ ئىسسىقلىقىدا ئازابلىناتتى. پىرئەۋن ئۇنى ئاپتاپقا تاشلاپ قويۇپ كەتسە، پەرىشتىلەر قاناتلىرى بىلەن ئۇنىڭ ئايالىغا سايە تاشلايتتى. ئۇ ئايال ئۆزىگە بېرىلىدىغان جەننەتتىكى قەسرىنى كۆرۈپ تۇراتتى.

ئىبنى جەرىر قاسىم ئىبنى ئەبۇبەززەنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: پىرئەۋننىڭ ئايالى كىم غەلىبە قىلدۇ؟ دەپ سورايتتى. ئۇنىڭغا: مۇسا ۋە ھارۇن غەلىبە قىلدۇ، دەپ جاۋاب بېرىلەتتى. ئاندىن ئۇ ئايال: مەن مۇسا ۋە ھارۇننىڭ پەرۋەردىگارىغا ئىمان كەلتۈردۈم، دەيتتى. پىرئەۋن ئايالىنىڭ يېنىغا ئادەملەرنى ئەۋەتىپ ئۇلارغا: ئەڭ چوڭ قۇرام تاشلارنى ئىزدەپ تېپىڭلار، ئەگەر ئايالىم گېپىدە يەنىلا چىڭ تۇرسا، ئۇ تاشنى ئۇنىڭ ئۈستىگە ئېلىپ قويۇڭلار. ئەگەر ئۇ گېپىدىن يانسا، ئۇ يەنىلا مېنىڭ ئايالىم، دېدى. ئۇلار ئۇ ئايالنىڭ يېنىغا كەلگەندە ئۇ ئاسمانغا قاراپ جەننەتتىكى قەسرىنى كۆردى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ گېپىدە چىڭ تۇردى. ئۇنىڭ مۇبارەك جىنى قەبزى روھ قىلىندى. تاش ئۇنىڭ جانسىز بەدىنىنىڭ ئۈستىگە ئېلىندى.

ئۆز ۋاقتىدا ئۇ: ﴿**ئى پەرۋەردىگارىم! دەرگاھىڭدا ماڭا جەننەتتىن بىر ئۆي بىنا قىلغىن، مېنى پىرئەۋندىن ۋە ئۇنىڭ يامان ئەمەلىدىن قۇتۇلدۇرغىن**﴾ يەنى مەن ئۇنىڭدىن ۋە ئۇنىڭ ئەمەلىدىن قوتۇلۇپ، سەن تەرەپكە خالىس ھالدا يۈزلىنەي ﴿**مېنى زالىم قەۋمدىن قۇتۇلدۇرغىن» دېدى**﴾ دېگەن ئىدى. بۇ ئايال موزاھىمنىڭ قىزى ئاسىيە رەزىيەللاھۇ ئەنھادۇر. ﴿**ھەمدە ئىمراننىڭ قىزى مەريەمنى مىسال قىلىپ كۆرسەتتى، ئۇ نومۇسىنى ساقلىدى، ئۇنىڭغا بىزنىڭ تەرىپىمىزدىن بولغان روھنى پۈۋلىدۇق (دەم ئۇنىڭ ئىچىگە كىرىپ، ئىساغا ھامىلدار بولدى)**﴾ يەنى ئۇ ئىپپەتلىك ۋە پاك ھۆر ئايال ئىدى. الله پەرىشتە جىبرىئىلنىڭ ۋاستىسى ئارقىلىق ئۇنىڭغا روھنى پۈۋلىدى. الله جىبرىئىلنى ئۇنىڭ يېنىغا ئەۋەتتى. جىبرىئىل قامەتلىك، كېلىشكەن ئىنسان سۈرىتىدە ئۇنىڭ يېنىغا باردى.

الله تائالا ئۇنى ئاغزى بىلەن مەريەمنىڭ كۆينىكىنىڭ ياقىسىنىڭ ئىچى تەرىپىگە پۈۋلەشكە بۇيرۇيدى. پۈۋلەنگەن دەم ئۇنىڭ بەچچىدانىغا كىردى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئىسا ئەلەيھىسسالامغا ھامىلدار

(1) سۈرە ئال ئىمران 28 - ئايەتنىڭ بىر قىسمى.

www.munber.org

بولدى. شۇڭا ﷲ تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿**ئۇنىڭغا بىزنىڭ تەرىپىمىزدىن بولغان روھنى پۈۋلىدۇق (دەم ئۇنىڭ ئىچىگە كىرىپ، ئىساغا هامىلدار بولدى)، ئۇ پەرۋەردىگارىنىڭ سۆزلىرىنى ۋە (نازىل قىلغان) كىتابلىرىنى﴾** يەنى ئالدىنىئالا ئورۇنلاشتۇرۇشىنى ۋە شەرىئەت بەلگىلىمىلىرىنى ﴿**تەستىق قىلدى ۋە اللەغا ئىتائەت قىلغۇچىلاردىن بولدى﴾**.

ئىمام ئەھمەد ئىبنى ئاباسنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يەر ئۈستىگە تۆت سىزىق تارتىپ ئاندىن ساھابىلەرگە: «بۇ سىزىقلار نىمىدىن دېرەك بېرىدۇ؟» دېدى. ئۇلار: ﷲ ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبىرى بىلىدۇ، دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «جەننەتكە كىرىدىغان ئەڭ ئەۋزەل ئاياللار خۇۋەيلىدنىڭ قىزى خەدىجە، مۇھەممەدنىڭ قىزى فاتىمە، ئىمراننىڭ قىزى مەريەم ۋە مۇزاھىمنىڭ قىزى پىرئەۋننىڭ ئايالى ئاسىيە قاتارلىقلاردۇر» دېدى.

ئىمام بۇخارى ۋە مۇسلىم ئەبۇمۇسا ئەشئەرىدىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: «ئەرلەردىن نۇرغۇنلىرى ھەر جەھەتتە كامالەتكە يەتتى، ئاياللاردىن پەقەت پىرئەۋننىڭ ئايالى ئاسىيە، ئىمراننىڭ قىزى مەريەم، خۇۋەيلىدنىڭ قىزى خەدىجە قاتارلىقلار كامالەتكە يەتتى. شەك - شۈبھىسىزكى، ئائىشەنىڭ باشقا ئاياللارغا قارىغاندا ئارتۇقچىلىقىنىڭ بولۇشى سەرىد يەنى شورپىغا چىلانغان ناننىڭ باشقا تاماقلاردىن ئارتۇق بولغانلىقىنىڭ مىسالىدۇر».

شۇنىڭ بىلەن سۈرە تەھرىمنىڭ تەپسىرى تۈگىدى. جىمى ھەمدۇسانا ۋە مەدھىيە ﷲ غا خاستۇر.

www.munber.org